

MONITORING JUDIKATURY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

OBDOBÍ: 25. BŘEZNA – 19. KVĚTNA 2017

Chowdury a ostatní v. Řecko (stížnost č. 21884/15)**Datum rozhodnutí:** 30. března 2017

Závěr: Členský stát nesplnil svůj závazek potlačovat obchodování s lidmi, vést účinné vyšetřování spáchaných provinění a potrestat odpovídající osoby.

Obsah: Stížnost podalo 24 občanů Bangladéše, kteří neměli pracovní povolení a stali se obětí nucené práce. Jejich zaměstnavatelé je najali na sběr jahod v Manoladě v Řecku, a slíbili jim mzdu 22 eur za sedmihodinovou pracovní směnu a 3 eura za každou hodinu přesečasů. Ve skutečnosti stěžovatelé pracovali každý den 12 hodin pod dozorem ozbrojenců, a bylo jim vyhrožováno, že nedostanou zaplacenou, pokud by nechtěli pokračovat v práci. Žili v přístřešcích bez tekoucí vody a bez toalet. Když jim jejich zaměstnavatelé nezaplatili přislíbenou mzdu, stěžovatelé se neúspěšně domáhali jejího zaplacení a při konfliktu došlo ke střelbě. 30 dělníků bylo zraněno, včetně 21 stěžovatelů. Zranění byli odvezeni do nemocnice a následně byli vyslechnuti. Oba zaměstnavatelé, jeden z ozbrojenců, který zahájil střelbu, a další dozorce byli následně obžalováni pro úmyslné ublížení na zdraví a obchodování s lidmi. Rozsudkem trestního soudu byli pak obviněni z obchodování s lidmi zproštění a byli odsouzeni jen za ublížení na zdraví a nezákonné použití zbraní. Sezónní dělníci následně požádali veřejného žalobce kasačního soudu, aby podal odvolání proti rozhodnutí trestního soudu, s odůvodněním že žaloba z obchodování s lidmi nebyla řádně posouzena. Jejich žádost však byla zamítnuta. Soud jednomyslně rozhodl, že byl porušen čl. 4 odst. 2 Úmluvy.

Poznámka: Soud uvedl, že stěžovatelé se nacházeli v situaci obětí obchodování s lidmi a nucené práce a zdůraznil, že pracovní vykořisťování je jedním z prvků obchodování s lidmi. Upozornil, že vnitrostátní soudy interpretovaly a aplikovaly obchodování s lidmi velmi restriktivním způsobem, když je víceméně ztotožnily s otroctvím. Základní rozlišovací znak mezi otroctvím a nucenou prací spočívá v uvědomění, že situace je trvalá, s malou nadějí na jakoukoliv její změnu. V projednávaném případě však

stěžovatelé nemohli zažívat tento pocit, protože všichni byli sezónní dělníci. Tato skutečnost a zejména pracovní podmínky stěžovatelů jasně ukazují, že se jednalo o obchodování s lidmi a nucenou práci, odpovídající definici obchodování s lidmi podle čl. 3a Pa-lermského protokolu a čl. 4 Úmluvy proti obchodování s lidmi Rady Evropy.

Související judikatura: rozsudek ze dne 13. listopadu 2012, *C. N. v. Spojené království*, č. 4239/08, rozsudek ze dne 11. října 2012, *C. N. a V. v. Francie*, č. 67724/09, rozsudek ze dne 21. ledna 2016, *L. E. v. Řecko*, č. 71545/12, rozsudek ze dne 7. ledna 2010, *Rantsev v. Kypr a Rusko*, č. 25965/04, ECHR 2010 (výňatky), rozsudek ze dne 26. července 2005, *Siliadin v. Francie*, č. 73316/01, ECHR 2005 VII, rozsudek ze dne 23. listopadu 1983, *Van der Mussel v. Belgie*, č. 8919/80, Series A 70.

Relevantní ustanovení: Čl. 4 odst. 2 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (zákaz nucené práce).

Rozsudek Velkého senátu ve věci Nagmetov v. Rusko (stížnost č. 35589/08)**Datum rozhodnutí:** 30. března 2017

Závěr: Posuzovaná věc zahrnuje výjimečné okolnosti, z nichž vyplývá potřeba přiznání spravedlivého zadostiučinění za nemajetkovou újmu i v situaci, kdy řádný návrh předložen nebyl.

Obsah: Stěžovatel je Rus žijící v Dagestánu. V dubnu 2006 se jeho syn zúčastnil shromáždění několika stovek lidí v Machačkale, protestujících proti údajné korupci veřejných úředníků. Shromáždění bylo rozeznáno místními úřady za použití zbraní. Stěžovatelův syn na následky zranění slzným granátem zemřel. Vyšetřování incidentu bylo zahájeno téhož dne, kdy k incidentu došlo, pak ale bylo opakovaně zastavováno a znovu zahajováno, aniž by dospělo ke konkrétním výsledkům. Naposledy bylo zastaveno v roce 2011. Stěžovatel namítá, že jeho syn zemřel za okolností nezákonného a nepřiměřeného užití násilí, a že nebylo provedeno účinné vyšetřování incidentu. Příslušný senát Soudu rozhodl jednomyslně rozsudkem ze dne 5. listopadu 2015, že byl porušen čl. 2 Úmluvy ve věcném

i procesním aspektu. Věc byla na žádost vlády následně předložena Velkému senátu. Velký senát jednomyslně rozhodl, že byl porušen čl. 2 Úmluvy, a čtrnácti hlasy ku třem, že členský stát je povinen zaplatit stěžovateli na odškodnění nemajetkové újmy částku 50 000 eur. Soudkyně Nussberger a soudce Lemmens připojili společné odlišné stanovisko; soudci Raimondi a Ranzoni a soudkyně O'Leary připojili k rozsudku společné nesouhlasné stanovisko.

Poznámka: Velký senát potvrdil závěry rozsudku ze dne 5. listopadu 2015, pokud jde o porušení čl. 2 Úmluvy. Nadto Velký senát uvedl, že vnitrostátní úřady nepodnikly veškeré rozumné a účinné kroky, aby identifikovaly střešce a prošetřily okolnosti věci. Soud řešil v rozsudku rovněž otázku, zda lze přiznat spravedlivé zadostiučinění při absenci řádně podaného návrhu. Předchozím rozsudkem Soud stěžovateli přiznal přiměřené zadostiučinění, ačkoliv uvedl, že nebyl předložen řádně formulovaný nárok. Zdůvodnil to obzvláštní závažností posuzovaného porušení Úmluvy. Velký senát tomu přisvědčil a uvedl, že samotné konstatování porušení čl. 2 po věcné i procesní stránce nepředstavuje samo o sobě dostatečné zadostiučinění. K tomuto závěru jej vedly jak závažnost a následky posuzovaného porušení Úmluvy, tak i celkový kontext skutkových okolností, za něž k porušení Úmluvy došlo, zejména zdlouhavé a chybné vyšetřování smrti stěžovatelova syna.

Související judikatura: rozsudek Velkého senátu ze dne 23. ledna 2011, *Brumărescu v. Rumunsko*, (spravedlivé zadostiučinění) č. 28342/95, ECHR 2001 I, rozsudek ze dne 7. května 2002, *Burdov v. Rusko*, č. 59498/00, ECHR 2002 III, rozsudek ze dne 12. října 2004, *Bursuc v. Rumunsko*, č. 42066/98, rozsudek ze dne 24. července 2014, *Čalovskis v. Lotyšsko*, č. 22205/13, rozsudek ze dne 30. dubna 2015, *Islamova v. Rusko*, č. 5713/11, rozsudek Velkého senátu ze dne 5. července 2016, *Jeronovičs v. Lotyšsko*, č. 44898/10.

Relevantní ustanovení: Čl. 2 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na život).

Huseynova v. Ázerbájdžán (č. 10563/10)

Datum rozhodnutí: 13. dubna 2017

Závěr: Vyšetřování smrti stěžovatelčina manžela nebylo účinné, dostatečné ani rychlé.

Obsah: Stížnost se týká zastřelení manžela stěžovatelky, Elmara Huseynova, známého nezávislého novináře. Stěžovatelčin manžel publikoval články velice kritické jak ve vztahu k vládě, tak k opozici. V souvislosti s jeho články bylo proti němu zahájeno více jak 30 občanskoprávních a trestních sporů z iniciativy různých veřejných činitelů. Byl zastřelen při návratu domů z práce 2. května 2005. Bylo zahájeno vyšetřování, a na jeho základě byli identifikováni dva podezřelí Gruzínci, na které byly vydány mezinárodní zatykače. Gruzie je jako své občany odmítla vydat, nabídla však převzetí trestního stíhání z Ázerbájdžánu. Tato možnost zůstala nevyužita. Následně na dožádání ázerbájdžánských veřejných orgánů provedly gruzínské orgány řadu vyšetřovacích úkonů, ovšem do současné doby nebylo zahájeno trestní stíhání vůči žádné konkrétní osobě. Stěžovatelce, které bylo přiznáno postavení oběti, nebyly poskytnuty žádné informace, bylo jí pouze sděleno, že vyšetřování pokračuje a že bude mít možnost se seznámit se spisem, jakmile bude skončeno předběžné prověřování.

Poznámka: Soud uvedl, že nebyly doloženy dostatečné důkazy k prokázání obvinění, že státní orgány by byly nějak zapojeny do vraždy manžela stěžovatelky, či že by státní orgány věděly nebo měly vědět, že mu hrozí reálné nebezpečí a nepodnikly konkrétní opatření, aby ochránily jeho život. Soud ale dospěl k závěru, že vyšetřování nebylo účinné, dostatečné ani rychlé, když až dosud trvalo 12 let. Ázerbájdžánské úřady nepodnikly veškerá nezbytná opatření k zajištění, aby byli identifikováni podezřelí Gruzínci skutečně trestně stíhání, včetně možnosti předání trestního stíhání do Gruzie. Stěžovatelce byl příslušnými orgány soustavně odpírán přístup ke spisu. Nebyly podniknuty žádné kroky vedoucí ke zjištění, zda plánovaná vražda stěžovatelčina manžela nemohla být nějakým způsobem spojena s jeho novinářskou prací, s ohledem na jeho silně kritické články. Soud jednomyslně rozhodl, že nebyl porušen čl. 2 Úmluvy po věcné stránce, ale došlo k porušení čl. 2 v jeho procesním aspektu.

Související judikatura: rozsudek ze dne 31. března 2001, *Adalı v. Turecko*, č. 38187/97, rozsudek ze dne 31. července 2014, *Aliyeva a Aliyev v. Ázerbájdžán*, č. 35587/08, rozsudek Velkého senátu ze dne 30. března 2016, *Armani Da Silva v. Spojené království*, č. 5878/08, ECHR 2016, rozsudek ze dne 24. března 2009, *Beker v. Turecko*, č. 27866/03, rozsudek ze dne 15. ledna 2009, *Branko Tomašić a ostatní*

v. Chorvatsko, č. 46598/06, rozsudek Velkého senátu ze dne 17. července 2014, *Centre for Legal Resources on behalf of Valentine Câmpeanu v. Rumunsko*, č. 47848/08.

Relevantní ustanovení: Čl. 2 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na život).

B. V. v. Belgie (stížnost č. 61030/08)

Datum rozhodnutí: 2. května 2017

Závěr: *Vnitrostátní orgány nepodnikly veškeré nezbytné kroky ke zjištění okolností údajného znásilnění a sexuálního zneužití.*

Obsah: Stížnost se týká vyšetřování, vedeného belgickými úřady ohledně trestního oznámení podaného stěžovatelkou pro znásilnění a sexuální zneužití. Stěžovatelka uváděla, že byla dvakrát znásilněna a jednou sexuálně zneužita X, svým kolegou v zaměstnání, v letech 1996 a 1998. V září 1998 se svěřila svým vedoucím. Ti kontaktovali Oddělení pro ochranu před sexuálním obtěžováním v zaměstnání, a byla provedena řada výsledků. Následně na konci září 1998 stěžovatelka podala také trestní oznámení na policii, předložila lékařské potvrzení a uvedla celé jméno svědka. Policie vyslechla ji i údajného útočníka a následně řízení o jejím trestním oznámení zastavila, ačkoliv stěžovatelka o tom nebyla oficiálně informována. V roce 2001 se stěžovatelka náhodou dozvěděla, že ve věci jejího trestního oznámení nejsou činěny žádné další úkony, požádala státního zástupce o obnovení trestního stíhání proti X, aby se připojila k řízení v postavení poškozené. Přes další procesní úsilí stěžovatelky však nebyly provedeny mezi březnem 2002 a červencem 2004 žádné další procesní úkony, kromě zjištění, že šetření místa činu již není možné. Poté, kdy bylo v následujících letech učiněno několik dalších vyšetřovacích úkonů, v lednu 2008 bylo vyšetřování definitivně zastaveno pro nedostatek důkazů. V dalších soudních stupních bylo toto rozhodnutí potvrzeno. Soud jednomyslně rozhodl, že byl porušen čl. 3 Úmluvy ve svém procesním aspektu.

Poznámka: Soud uvedl, že tvrzení stěžovatelky o tom, že ji její kolega znásilnil a sexuálně zneužil, byla způsobilá prověření a lze je považovat za obvinění z jednání porušujícího čl. 3 Úmluvy. Vzhledem k tomu bylo povinností státních úřadů zajistit účinné vyšetření věci. Státní orgány tedy byly povinny rychle zajistit veškeré dostupné možnosti ke zjištění rozhodných skutečností a všech dalších

okolností, týkajících se údajného znásilnění a sexuálního zneužití. Nicméně v době, kdy stěžovatelka podala trestní oznámení, nebyly podniknuty žádné kroky ke zjištění věrohodnosti jejích tvrzení. Jediným úkonem před zastavením řízení v prosinci 1998 byl krátký výslech X v prosinci 1998. Veškeré další vyšetřovací úkony byly provedeny v pozdní fázi řízení, aniž by zde byl jakýkoliv náznak souvislého vyšetřovacího plánu ke zjištění pravdy.

Související judikatura: rozsudek ze dne 4. prosince 2003, *M. C. v. Bulharsko*, č. 39272/98, CEDH 2003-XII, rozsudek ze dne 24. ledna 2008, *Maslova a Nalbandov v. Rusko*, č. 839/02, rozsudek ze dne 18. října 2016, *G. U. v. Turecko*, č. 16143/10, rozsudek Velkého senátu ze dne 14. dubna 2015, *Mustafa Tunç a Fecire Tunç v. Turecko*, č. 24014/05.

Relevantní ustanovení: Čl. 3 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (zákaz mučení).

Rozsudek Velkého senátu ve věci Simeonovi v. Bulharsko (stížnost č. 21980/04)

Datum rozhodnutí: 12. května 2017

Závěr: *Právo stěžovatele na právní pomoc bylo po první tři dny jeho vazby omezeno, ale toto omezení neovlivnilo neodčinitelným způsobem spravedlnost trestního řízení v jeho celku.*

Obsah: Stěžovatel, který byl odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody, neměl přístup k právní pomoci po dobu prvních tří dnů vazby. Stížnost se dále týká podmínek vazby a „speciálního“ vězeňského režimu, jemuž byl stěžovatel po určitou dobu po svém odsouzení podroben a který zahrnuje téměř úplnou izolaci od ostatních vězňů. Senát soudu, jemuž byla věc předložena, rozsudkem ze dne 20. října 2015 jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení čl. 3 Úmluvy, pokud jde o podmínky stěžovatelovy vazby a „speciálního“ režimu, v němž je držen. Jednomyslně rovněž rozhodl, že nebyl porušen čl. 6 odst. 1 a 3 c) Úmluvy, pokud jde o nedostatek právní pomoci po prvních několika dnech stěžovatelovy vazby. Stěžovatel podal žádost o předložení věci Velkému senátu. Velký senát jednomyslně rozhodl, že nebyl porušen čl. 3 Úmluvy a dvanácti hlasy ku pěti, že nebyl porušen čl. 6 odst. 1 a 3c) Úmluvy. Soudci Sajó a Vučinić a soudkyně Lazarova-Trajkovska připojili částečně nesouhlasné stanovisko, k němuž se

připojila soudkyně Turkovič. Soudce Serghides připojil k rozsudku vlastní částečně nesouhlasné stanovisko.

Poznámka: Velký senát uzavřel, že podmínky stěžovatelské vazby, v kombinaci se speciálním režimem, v němž měl vykonávat trest, a délka jeho uvěznění od roku 1999 stěžovatele vystavily utrpení přesahujícímu obvyklou míru strádání, která je nutnou součástí odsouzení k trestu odnětí svobody, a naplnily podstatu nelidského a ponižujícího zacházení. Dále soud uvedl, že žádné důkazy použitelné proti stěžovateli nebyly zařazeny do soudního spisu v době, kdy stěžovatel neměl přístup k právní pomoci. Stěžovatel, již se zajištěným obhájcem dle své vlastní volby, učinil dobrovolné doznání čtrnáct dní poté, kdy byl obviněn, v době kdy byl plně informován o svých procesních právech. Aktivně spolupracoval s veřejnými orgány po celou dobu řízení a jeho odsouzení nebylo založeno pouze na jeho doznání, ale na celé řadě vzájemně propojených důkazů. Věc byla posouzena ve třech soudních instancích a vnitrostátní soudy uvedly dostatečné důvody pro svá rozhodnutí jak po faktické, tak po právní stránce a řádně posoudily okolnosti respektování procesních práv stěžovatele.

Související judikatura: rozsudek ze dne 18. února 2010, *Aleksandr Zaichenko v. Rusko*, č. 39660/02, rozsudek ze dne 6. června 2000, *Averill v. Spojené království*, č. 36408/97, ECHR 2000 VI, rozsudek ze dne 14. října 2010, *Brusco v. Francie*, č. 1466/07, rozsudek ze dne 13. října 2009, *Dayanan v. Turecko*, č. 7377/03, rozsudek ze dne 27. února 1980, *Deweer v. Belgie*, č. 6903/75, Series A 35.

Relevantní ustanovení: Čl. 3 (zákaz mučení) a čl. 6 odst. 1, odst. 3c. (právo na spravedlivý proces) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

Johanesson a ostatní v. Island (stížnost č. 22007/11)

Datum rozhodnutí: 18. května 2017

Závěr: *Orgány členského státu vedly dvojí řízení o vině a trestu za totožné jednání.*

Obsah: Stěžovateli jsou dva jednotlivci a společnost, kteří mají za to, že byli souzeni dvakrát pro tentýž skutek, opomenutí předložit správné prohlášení o daňové povinnosti: jednak uvalením povinnosti zaplatit daňové příplatky, jednak následnou obžalobou a odsouzením pro daňové trestné činy s přitěžujícími okolnostmi. Soud jednomyslně rozhodl o porušení čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy.

Poznámka: Soud přisvědčil stížnosti dvou stěžovatelů – fyzických osob, a uzavřel, že byli souzeni a potrestáni dvakrát za stejné jednání. Zejména proto, že se jednalo o dvě větve řízení, které byly obě trestní povahy. Byly založeny v zásadě na stejných rozhodných skutkových okolnostech a nebyly dostatečně propojené tak, aby Soud mohl mít za to, že vnitrostátní orgány zabránili duplicitnímu řízení. Ačkoliv čl. 4 Protokolu č. 7 nevylučuje vedení paralelních správních a trestních řízení ve vztahu k jednomu protiprávnímu skutku, dvě procesní větve musí mít dostatečně úzké propojení věcné a časové, které by bránilo vzniku duplicitního procesu.

Související judikatura: rozsudek ze dne 8. června 1976, *Engel a ostatní v. Nizozemí*, Series A 22, rozsudek Velkého senátu ze dne 10. února 2009, *Sergey Zolotukhin v. Rusko*, č. 14939/03, ECHR 2009, rozsudek Velkého senátu ze dne 15. listopadu 2016, *A. a B. v. Norsko*, č. 24130/11 a 29758/11, ECHR 2016, rozhodnutí o nepřijatelnosti stížnosti ze dne 14. září 1999, *Ponsetti a Chesnel v. Francie*, č. 36855/97 a 41731/98, ECHR 1999 VI.

Relevantní ustanovení: Čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě o lidských právech a základních svobodách (právo nebýt souzen a trestán dvakrát).

Připravila: Pavla Boučková